
VIII. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА Й ПОЛІТИКА

УДК 658.114.3

КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ В ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ, ТИПОЛОГІЯ ПРОЯВУ ТА СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ

А. С. КРУТОВА, доктор економічних наук, професор
(Харківський державний університет харчових технологій та торгівлі);

К. Г. СЕРДЮКОВ, кандидат економічних наук, доцент
(Харківський інститут фінансів Київського національного
торговельно-економічного університету)

Анотація. *Мета статті* полягає в узагальненні та систематизації причин виникнення й форм прояву корпоративних конфліктів, а також в обґрунтуванні рекомендацій щодо розв'язання конфліктних ситуацій між учасниками корпоративних відносин у господарських товариствах. *Об'єкт дослідження* – процес здійснення корпоративних відносин у господарських товариствах. *Предмет дослідження* – організаційно-економічне й інструментальне забезпечення розподілу та реалізації корпоративного контролю у процесі вирішення корпоративних конфліктів у господарських товариствах. **Методика дослідження.** *Методичну основу дослідження в роботі становлять такі наукові методи та прийоми:* теоретичне узагальнення, аналіз і синтез, формалізація. **Результати** дослідження полягають у розвитку теоретичних положень та методичних підходів щодо визначення причин і передумов виникнення, а також обґрунтуванні вибору форм і способів вирішення корпоративних конфліктів у господарських товариствах. Реалізація запропонованих теоретичних і методичних положень дала можливість систематизувати й доповнити типологію прояву корпоративних конфліктів, що дозволяє підвищити змістовну обґрунтованість рішень щодо гармонізації інтересів учасників корпоративних відносин. **Практична значущість результатів дослідження** пов'язана з розширенням можливостей для створення механізму підвищення усталеності системи корпоративних відносин у господарському товаристві щодо впливу конфліктних ситуацій на засадах упорядкування розподілу корпоративного контролю.

Ключові слова: господарське товариство, корпоративний конфлікт, корпоративний контроль, корпорація, інтереси, корпоративні відносини.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Найбільшого поширення під час організації та

здійснення значних обсягів підприємницької діяльності в різних галузях і секторах економіки та господарства у сучасних умовах набули корпоративні підприємства (господарські то-

вариства), функціонування яких визначається ознаками необмеженості кола власників корпоративних прав, наявністю статутного фонду, що формується шляхом інкорпорованого об'єднання й відособлення майна учасників, єдністю та спільністю цілей-інтересів цих учасників, відособленістю й самостійною майновою відповідальністю господарського товариства (ГТ) як окремої безстроково існуючої юридичної особи та ін. Проте використання організаційно-правової форми господарського товариства для здійснення підприємницької активності представляє собою тільки одну з передумов набуття відповідним економічним суб'єктом необхідного правового статусу та створення належних організаційних засад функціонування, що мають надалі набути корпоративного змісту через складну трансформацію всієї системи соціально-економічних відносин у новоутворених господарських товариствах.

Необхідною передумовою для успішного здійснення такої трансформації є забезпечення представництва та захисту інтересів усіх учасників корпоративних відносин (власників корпоративних прав, вищого керівництва ГТ, персоналу підприємства, споживачів, постачальників, партнерів із коопераційних зв'язків і комерційної діяльності, різних органів держави, громадськості й контактних аудиторій) в управлінні господарським товариством. Для сучасного ж стану корпоративних відносин (КВ) у національній економіці притаманним є порушення балансу впливу учасників, що слід уважати об'єктивною перешкодою для розвитку корпоративного співробітництва та повного використання численних переваг корпоративної форми організації підприємницької діяльності. Найбільш характерним проявом такого роду розбалансованості в багатьох вітчизняних ГТ стає виникнення й загострення численних корпоративних конфліктів, що суттєво перешкоджають сталості корпоративного розвитку через невизначеність і несформованість системи розподілу й реалізації корпоративного контролю як механізму збалансованого розподілу повноважень і відповідальності між учасниками КВ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти виникнення та прояву корпоративних протиріч і конфліктів у господарських товариствах розглядалися в дослідженнях

таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як А. Габов [1], М. Горген [8], Т. Зайцева [3], О. Макарова [2], К. Меллін [9], А. Котов [3], О. Попов [3], Л. Рогатіна [4], В. Самойленко [5], О. Семенов [6], Ю. Сизов [6], Р. Сміт [10], Б. Трікер [11], А. Черпак [7], А. ван Фредерікслуст [12] та ін. Проте продуктивне використання світового досвіду раціональної організації й ефективного здійснення корпоративних відносин у сучасному контексті ринкового реформування національної економіки України потребує повної адаптації цього досвіду та створення відповідних організаційно-економічного й інституціонального підґрунтя функціонування та розвитку господарських товариств.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в узагальненні та систематизації причин виникнення й форм прояву корпоративних конфліктів, а також в обґрунтуванні рекомендацій щодо розв'язання конфліктних ситуацій між учасниками корпоративних відносин у господарських товариствах. Об'єктом дослідження є процес здійснення корпоративних відносин у господарських товариствах. Предметом дослідження є організаційно-економічне й інструментальне забезпечення розподілу та реалізації корпоративного контролю у процесі вирішення корпоративних конфліктів у господарських товариствах.

Методичну основу дослідження в роботі становлять такі наукові методи та прийоми: теоретичне узагальнення – для систематизації причин виникнення й форм прояву корпоративних конфліктів; аналіз і синтез – для обґрунтування вибору форм та способів вирішення корпоративних конфліктів у господарських товариствах; формалізація – для впорядкування процедур розподілу корпоративного контролю під час розв'язання конфліктних ситуацій між учасниками корпоративних відносин у господарських товариствах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Господарське товариство представляє собою організаційно-правову форму реалізації КВ, основними перевагами якої в аспекті порівняння з іншими формами впорядкування та унормування соціально-економічних зв'язків, що виникають у ході продуктивної підприємницької активності, є наяв-

ність емісійних можливостей нарощування капіталу за умови збереження фінансової стійкості та господарської автономності, обмеження інвестиційно-підприємницького ризику власників, відокремлення прав власності від функцій професійного управління, лімітованість відповідальності учасників. З іншого боку, суперечливий характер економічних інтересів різних груп учасників корпоративних відносин у разі високого рівня автономності цих учасників у КВ може призводити до поширення проявів їх опортуністичної поведінки, наслідками чого здатні стати відокремлення власників від процесу прийняття рішень стосовно корпоративного розвитку або надмірне обмеження ініціативи керівництва й оперативності управління виникнення, небезпека недоцільного залучення або неефективного використання капіталу товариства, загроза монополізації ринку або застосування щодо господарського товариства норм та інструментарію антимонопольного законодавства тощо. Тому особливого значення в цьому контексті набуває проблематика досягнення раціонального співвідношення прав та інтересів різних груп учасників корпоративних відносин, що, насамперед, знаходить прояв під час формування механізму корпоративного управління господарським товариством, що має забезпечувати гармонійне поєднання достатнього рівня контрольованості дій керівництва ГТ та належного професіоналізму й самостійності в ході ухвалення вищими посадовими особами стратегічних і поточних рішень.

Отже, управління корпоративним розвитком господарського товариства здійснюється в умовах перманентного зіткнення інтересів різних груп учасників корпоративних відносин, прагнення яких визначаються різноспрямованістю, але обов'язково мають знаходити відображення у процесі розробки та реалізації стратегічних і поточних управлінських рішень. Необхідною вимогою щодо подолання суперечностей і протиріч між інтересами різних учасників корпоративних відносин, а також щодо підтримки усталеності корпоративного розвитку ГТ стає формування складного механізму корпоративного контролю (КК), завданнями якого є координація й запобігання конфлікту інтересів учасників корпорації, стимулювання їхньої участі в заходах щодо підвищення ефективності діяльності ГТ загалом. Надзвичайна значущість і стратегічний харак-

тер вирішення проблем формування механізму розподілу й реалізації корпоративного контролю, орієнтованого на гармонізацію інтересів учасників КВ, на цей час додатково обумовлюються нагальними потребами вітчизняних господарських товариств у залученні великих обсягів інвестицій, необхідних для оновлення і модернізації виробничо-технологічної бази вітчизняних корпорацій, у спонуканні підприємницької ініціативи та інноваційної активності персоналу, у посиленні інтеграційних тенденцій у сфері коопераційної взаємодії та розвитку партнерських відносин.

Проте забезпечення належного захисту прав та інтересів учасників КВ прямо залежить від ефективності використання наявного інструментарію їх впливу на умови корпоративного співробітництва в ГТ. Тому, важливою та маловивченою проблемою в контексті організаційно-економічного забезпечення КВ залишається оптимізація впливу суб'єктів корпоративного контролю, що знаходить прояв не тільки в рамках використання формалізованих або рутинних процедур управління господарським товариством, але й у разі виникнення нестандартних ситуацій прояву або загострення протиріч між цими суб'єктами (власне, представленими широким колом не тільки груп учасників КВ, але й навіть окремих осіб). Звичайно такого роду ситуації розглядаються тільки в контексті появи розбіжностей між власниками корпоративних прав і вищим керівництвом господарського товариства, представникам якого за посадою делеговані значні обсяги повноважень щодо прийняття управлінських рішень у ГТ. Так, наприклад, В. Самойленко пропонує розглядати корпоративні конфлікти як суттєву суперечність (зумовлену відмінністю в розумінні та баченні стратегічних пріоритетів і поточних управлінських орієнтирів корпоративного розвитку) між володарями корпоративних прав (часток капіталу), з одного боку, та власне господарським товариством як відокремленою від засновників та власників автономною юридичною особою, представленою легітимно сформованими органами управління й посадовими особами [5, с. 18]. Суб'єктне коло потенційних учасників конфліктної ситуації, на думку В. Самойленка, складається із власників мажоритарних та міноритарних пакетів корпоративних прав (інсайдерів та аутсайдерів), вищого керівни-

цтва товариства, держави в особі органів, уповноважених здійснювати регулювання певних сфер корпоративних і соціально-економічних відносин.

З такою точкою зору значною мірою погоджуються А. Семенов та Ю. Сизов, які пропонують зарахувати до складу КК усі суперечності й неузгодженості, що виникають між власниками та представниками вищого керівництва товариства, унаслідок чого відбуваються такі зміни у стані корпоративного співробітництва: недотримання норм чинного законодавства або внутрішніх статутних документів товариства; порушення законних інтересів власників корпоративних прав; судові та позасудові позови до товариства, його органів управління або посадових осіб (у тому числі в рамках намагань здійснення корпоративного шантажу); неможливість належного виконання обов'язків або дострокове припинення повноважень діючих органів управління; суттєві зміни у структурі власності корпорації та її фінансово-майновому стані (через розбіжності навколо положень дивідендної політики, унаслідок спроб недружнього зливання-поглинання, заходи недоброчинної конкуренції та ін.) [6, с. 11]. Отже, за такого підходу сфера виникнення та прояву КК поширюється на широке коло протиріч і розбіжностей, що виникають навколо різних груп учасників КВ та навіть окремих осіб стосовно самого предмета співробітництва (діяльності ГТ). О. Макарова [2, с. 346] при цьому взагалі пропонує орієнтуватися за ідентифікації корпоративного конфлікту на формальний характер його виявлення: досудовий (передусе судовому розгляду й передбачає здійснення процедур формалізованого впорядкування позицій сторін); позасудовий (виявляється в розбіжностях щодо трактування судових приписів і застосуванні механізмів примушування щодо їх виконання). Проте зазначений підхід звужує зміст корпоративних конфліктів до використання суто правових процедур, ігноруючи наявні при цьому глибинні протиріччя економічних інтересів учасників КВ. Такого роду протиріччя, зокрема, А. Черпак пов'язує з розподілом і перерозподілом корпоративного контролю (тобто, здатністю впливати на ухвалення управлінських рішень стосовно формування та використання капіталу товариства) між різними групами, кон-

фігурація складу яких може приймати такий вигляд: одноосібний контроль (характеризується імперативом реалізації інтересів однієї особи-інсайдера – власника або керівника); коаліційний контроль (наявність групи осіб, які вступили в коаліційну згоду за основними питаннями корпоративного управління та розвитку товариства); інсайдерський контроль (різновид вузької коаліційної угоди між взаємопов'язаними особами, які на основі акумулювання мажоритарного або контрольного пакета корпоративних прав формують органи управління, що дозволяє встановити контроль над фінансовими потоками товариства); державний контроль (різні форми повної реалізації інтересів держави як основного власника або як особи, зацікавленої в діяльності ГТ) [7, с. 9]. О. Попов, Т. Зайцева та А. Котов уважають, що корпоративні конфлікти є наслідком зіткнення дій, пов'язаних із реалізацією учасниками КВ різних стратегій (в основі яких знаходяться складні мотиваційні комплекси, які складаються з певних чітко визначених цілей і мотиваційних спонукань та стимулів щодо досягнення цих цілей), метою реалізації яких є отримання певного виду КК [3, с. 54].

Таким чином, корпоративний конфлікт у господарському товаристві представляє собою форму виявлення існуючого протиріччя між інтересами учасників корпоративних відносин (що має суспільно-економічну природу, виражену в неспроможності наявного організаційно-економічного й інституціонального забезпечення КВ щодо гармонізації цих інтересів у контексті вибору форм присвоєння матеріальних благ, створених у процесі або пов'язаних із діяльністю ГТ), яка визначається активним характером протиборства та протидії задіяних осіб і потребує для розв'язання конфліктної ситуації застосування (або створення) нових для даного корпоративного підприємства форм соціального співробітництва на основі пошуку розумного компромісу. Отже, сфери виникнення і типологія прояву корпоративних конфліктних ситуацій при цьому буде прямо пов'язана з надзвичайно розмаїтим комплексом мотивів, стимулів, ціннісних орієнтирів, ідеалів, імперативів і пріоритетів та інших факторів, які виступали передумовою залучення певного учасника КВ до корпоративного співробітництва (табл. 1).

Таблиця 1

Сфери виникнення, типологія прояву та форми вирішення корпоративних конфліктних ситуацій у господарських товариствах

Сфера виникнення КК	Типи прояву конфліктних ситуацій	Форми вирішення конфліктних ситуацій
Формування та зміни в капіталі товариства	Зміна структури власності корпорації	Самовикуп ГТ частки КП
		Ініціація антимонопольного розслідування
		Випуск додаткового обсягу КП
		Статутне закріплення норм установлення справедливої ціни на частки КП
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Відчуження власності корпорації	Самовикуп ГТ частки КП
		Унормування операцій із реєстрації переходу прав власності на частки КП
		Статутне закріплення норм установлення справедливої ціни на частки КП
		Ініціація процедури банкрутства за власною ініціативою
		Установлення зобов'язань щодо компенсації власникам КП втрат ліквідності
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Перехід прав власності на частки статутного капіталу та вартість викупу товариством власних корпоративних прав (КП)	Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Ініціація антимонопольного розслідування
		Статутне закріплення норм установлення справедливої ціни на частки КП
		Установлення зобов'язань щодо компенсації власникам КП втрат ліквідності
Судове оскарження певних дій і рішень		
Представництво інтересів учасників КВ у діяльності вищих органів управління товариства	Формування персонального складу вищих органів управління товариства	Створення, унормування та впорядкування діяльності наглядових органів товариства
		Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Участь у прийнятті стратегічних рішень та контроль за укладанням стратегічних угод	Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Ініціація антимонопольного розслідування
		Створення, унормування та впорядкування діяльності наглядових органів товариства
		Статутне закріплення норм щодо затвердження стратегічних рішень певною більшістю власників часток КП
		Судове оскарження певних дій і рішень
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Реорганізація корпорації	Самовикуп ГТ частки КП
		Ініціація антимонопольного розслідування
		Унормування операцій із реєстрації переходу прав власності на частки КП
		Ініціація процедури банкрутства за власною ініціативою
		Установлення зобов'язань щодо компенсації власникам КП втрат ліквідності
		Судове оскарження певних дій і рішень

Продовж. табл. 1

Сфера виникнення КК	Типи прояву конфліктних ситуацій	Форми вирішення конфліктних ситуацій
Представництво інтересів учасників КВ у діяльності вищих органів управління товариства	Ухвалення інтеграційних угод стосовно зливання-поглинання	Самовикуп ГТ частки КП
		Ініціація антимонопольного розслідування
		Укладення угоди із дружнім інвестором
		Унормування операцій із реєстрації переходу прав власності на частки КП
		Укладення великої кількості договірних зобов'язань із дружніми контрагентами
		Установлення зобов'язань щодо компенсації власникам КП втрат ліквідності
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Розкриття та ознайомлення з інформацією про результати поточної діяльності корпорації	Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Створення, унормування та впорядкування діяльності наглядових органів товариства
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Укладання великомасштабних угод з іншими підприємствами	Укладення угоди із дружнім інвестором
		Укладення великої кількості договірних зобов'язань із дружніми контрагентами
		Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Судове оскарження певних дій і рішень
	Ухвалення рішень щодо реалізації великих інвестиційних проектів	Укладення угоди із дружнім інвестором
		Залучення держави до реалізації інвестиційних проектів
		Укладення великої кількості договірних зобов'язань із дружніми контрагентами
		Установлення зобов'язань щодо компенсації власникам КП втрат ліквідності
	Випуск певних товарів та послуг, використання певних технологій виробництва	Укладення великої кількості договірних зобов'язань із дружніми контрагентами
		Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Ініціація антимонопольного розслідування
	Моніторинг та зовнішній контроль над результатами управлінської діяльності	Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Створення, унормування та впорядкування діяльності наглядових органів товариства
	Формування і розподіл фінансових результатів діяльності товариства	Розподіл прибутку
Упровадження кодексу корпоративної поведінки		
Порядок і частота виплати дивідендів		Самовикуп ГТ частки КП
		Упровадження кодексу корпоративної поведінки
Реалізація заходів з оптимізації витрат товариства (у тому числі через установлення умов працевлаштування, примусове вивільнення працівників та ін.)		Упровадження кодексу корпоративної поведінки
		Звернення до позасудових органів урегулювання трудових спорів
		Удосконалення положень колективної або індивідуальних трудових угод
		Судове оскарження певних дій і рішень
		Реалізація програм фінансової допомоги й захисту інтересів працівників підприємства
Установлення системи оплати праці персоналу		Створення спеціальних страхових, пенсійних фондів
	Удосконалення положень колективної або індивідуальних трудових угод	

Отже, обґрунтування вибору способів розв'язання корпоративного конфлікту має враховувати зміст мотиваційних комплексів і стратегій учасників відповідної конфліктної ситуації в господарському товаристві, а також повинно здійснюватися на основі перевірки відповідності цілей учасників КК до імперативів та пріоритетів корпоративного розвитку загалом.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Забезпечення належного захисту прав та інтересів учасників КВ прямо залежить від ефективності використання наявного інструментарію їх впливу на умови корпоративного співробітництва у ГТ. Необхідною вимогою щодо подолання суперечностей і протиріч між інтересами різних учасників корпоративних відносин, а також щодо підтримки усталеності корпоративного розвитку ГТ стає формування складного механізму корпоративного контролю, завданнями якого є координація та запобігання конфлікту інтересів учасників корпорації, стимулювання їхньої участі в заходах щодо підвищення ефективності діяльності ГТ загалом.

Корпоративний конфлікт у господарському товаристві представляє собою форму виявлення існуючого протиріччя між інтересами учасників корпоративних відносин (що має суспільно-економічну природу, виражену в неспроможності наявного організаційно-економічного й інституціонального забезпечення КВ щодо гармонізації цих інтересів у контексті вибору форм присвоєння матеріальних благ, створених у процесі або пов'язаних із діяльністю ГТ), яка визначається активним характером протиборства та протидії задіяних осіб і потребує для розв'язання конфліктної ситуації застосування (або створення) нових для даного корпоративного підприємства форм соціального співробітництва на основі пошуку розумного компромісу. Основними сферами виникнення корпоративних конфліктів є такі: формування та зміни в капіталі товариства; представництво інтересів учасників КВ у діяльності вищих органів управління товариства; формування і розподіл фінансових результатів діяльності товариства.

Подальші дослідження в цьому напрямі мають бути пов'язані з розробкою методичних положень щодо обґрунтування вибору способів вирішення корпоративних конфліктних ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Габов А. Сделки с заинтересованностью в практике акционерных обществ: проблемы правового регулирования / А. Габов. – Москва : Статут, 2005. – 412 с.
2. Макарова О. А. Корпоративное право / О. А. Макарова. – Москва : Волтерс Клувер, 2005. – 432 с.
3. Попов О. Є. Розподіл та реалізація корпоративного контролю при формуванні капіталу акціонерного товариства / О. Є. Попов, А. М. Котов, Т. Г. Зайцева. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2009. – 360 с.
4. Рогатіна Л. П. Корпоративний контроль в системі управління економічною безпекою підприємства / Л. П. Рогатіна // Економіка харчової промисловості. – 2015. – Т. 7. – 4. – С. 52–59.
5. Самойленко В. Типологія корпоративних конфліктів / В. Самойленко. // Юридична газета. – 2003. – № 11 (9.12). – С. 18–22.
6. Семенов А. С. Корпоративные конфликты: причины их возникновения и способы преодоления / А. С. Семенов, Ю. С. Сизов. – Москва : КомКнига, 2006. – 304 с.
7. Черпак А. Є. Суб'єкти та об'єкти корпоративного контролю в умовах трансформаційної економіки / А. Є. Черпак. // Ринок цінних паперів України. – 2004. – № 1–2. – С. 29–37.
8. Goergen M. International Corporate Governance / M. Goergen. – Harlow : Prentice Hall, 2011. – 337 p.
9. Mallin C. Corporate Governance : 5th ed. / C. Mallin. – Oxford : Oxford University Press, 2015. – 417 p.
10. Smith R. C. **Governing the Modern Corporation: Capital Markets, Corporate Control and Economic Performance.** / R. C. Smith. – Oxford : Oxford University Press, 2005. – 336 p.
11. Tricker B. Corporate Governance: Principles, Policies and Practices. : 3rd edition / B. Tricker – Oxford : Oxford University Press, 2015. – 520 p.

12. van Frederikslust A. I. Corporate Governance and Corporate Finance: A European Perspective. / A. I. van Frederikslust. – Routledge, 2007. – 757 p.

REFERENCES

- Gabov, A. V. (2005). *Sdelki s zainteresovanost'ju v praktike akcionerinyh obshhestv: problemy pravovogo regulirovaniya* [Transactions with interest in the practice of joint-stock companies: problems of legal regulation]. Moscow : Statut [in Russian].
- Makarova, O. A. (2005). *Korporativnoe pravo*. [Corporate law]. Moscow : Volters Kluver [in Russian].
- Popov, O. Ye., Kotov, A. M., & Zaytseva, T. G. (2009). *Rozpodil ta realizatsiya korporativnoho kontrolyu pry formuvanni kapitalu aktsionernoho tovarystva* [Distribution and realization of corporate control in formation of capital of a joint-stock company]. Kharkiv : VD «INZhEK» [in Ukrainian].
- Rohatina, L. P. (2015) Korporativnyy kontrol' v systemi upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpryyemstva [Corporate control in the system of economic security management of the enterprise]. *Ekonomika kharchovoyi promyslovosti. – The economy of the food industry*, 7-4, 52–59 [in Ukrainian].
- Samoylenko V. (2003). Typolohiya korporativnykh konfliktiv [Typology of corporate conflicts]. *Yurydychna hazeta. – Legal Newspaper*, 11, 18–22 [in Ukrainian].
- Semenov, A. S. & Sizov, Ju. S. (2006). *Korporativnye konflikty: Prichiny ih vznikhoveniya i sposoby preodoleniya* [Corporate conflicts: The causes of their occurrence and ways to overcome them]. Moscow : KomKniga [in Russian].
- Cherpak, A. Ye. (2004). Sub'yekty ta ob'yekty korporativnoho kontrolyu v umovakh transformatsiynoyi ekonomiky [Subjects and objects of corporate control in a transformational economy]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrayiny. – Market of Securities of Ukraine*, 1–2, 29–37 [in Ukrainian].
- Goergen, M. (2011). *International Corporate Governance*. Prentice Hall.
- Mallin, C. (2015). *Corporate Governance*. Oxford University Press.
- Smith, R. C. (2005). *Governing the Modern Corporation: Capital Markets, Corporate Control and Economic Performance*. Oxford University Press.
- Tricker, B. (2015). *Corporate Governance: Principles, Policies and Practices*. Oxford University Press.
- van Frederikslust, A. I. (2007)ю *Corporate Governance and Corporate Finance: A European Perspective*. Routledge.

А. С. Крутова, доктор экономических наук, профессор (Харьковский государственный университет пищевых технологий и торговли); **К. Г. Сердюков**, кандидат экономических наук, доцент (Харьковский институт финансов Киевского национального университета торговли и экономики). **Корпоративные конфликты в хозяйственных обществах: причины возникновения, типология проявления и способы решения.**

Аннотация. Цель статьи состоит в обобщении и систематизации причин возникновения и форм проявления корпоративных конфликтов, а также в обосновании рекомендаций по решению конфликтных ситуаций между участниками корпоративных отношений в хозяйственных обществах. Объект исследования – процесс осуществления корпоративных отношений в хозяйственных обществах. Предмет исследования – организационно-экономическое и инструментальное обеспечение распределения и реализации корпоративного контроля в процессе решения корпоративных конфликтов в хозяйственных обществах. **Методология исследования.** Методическую основу исследования в работе составляют такие научные методы и приемы: теоретическое обобщение, анализ и синтез, формализация. **Результаты** исследования заключаются в развитии теоретических положений и методических подходов к определению причин и предпосылок возникновения, а также обосновании выбора форм и способов решения корпоративных конфликтов в хозяйственных

обществах. Реализация предложенных теоретических и методических положений позволила систематизировать и дополнить типологию проявления корпоративных конфликтов, что дало возможность повысить содержательную обоснованность решений по гармонизации интересов участников корпоративных отношений. **Практическая значимость результатов исследования** связана с расширением возможностей по созданию механизма повышения устойчивости системы корпоративных отношений в хозяйственном обществе относительно влияния конфликтных ситуаций на основе упорядочения распределения корпоративного контроля.

Ключевые слова: хозяйственное общество, корпоративный конфликт, корпоративный контроль, корпорация, интересы, корпоративные отношения.

A. Krutova, Dr. Econ. Sci., Professor (Kharkiv State University of Food Technology and Trade); **K. Serdyukov**, Can. Econ. Sci., Docent (Kharkov Institute of Finance Kyiv National University of Trade and Economics). **The corporate conflicts in joint-stock company: causes, typology of manifestation, and solutions.**

Annotation. The purpose of the article is to generalize and to systematize the causes and forms of corporate conflicts. Achieving this purpose allows providing recommendations for the conflicts resolving between the corporate relations participants in a joint-stock company. The process of corporate relations in business partnerships was chosen as a matter for scientific inquiry. The organizational, economic and instrumental support for the corporate control distribution and implementation during the corporate conflict in a joint-stock company resolving was considered as a source for the study. **Methodology of research.** Methodology of research. The theoretical generalization, analysis, and synthesis, formalization were used as a methodical basis for this research. **Findings.** Achieving research results develop the theoretical positions and methodological approaches to determining the causes and prerequisites for corporate conflicts appearance in economic partnerships. Also, these results substantiate the choice of forms and methods of corporate conflicts resolving. The implementation of the proposed theoretical and methodological provisions made possible the systematization and supplementation the typology of corporate conflicts manifestation. This proposal allows raising the substantive justification of decisions about the interests of the corporate relations participants' harmonization. **The practical value** of achieving research results consist of the opportunities expansion for creating a mechanism for increasing the stability of the corporate relations system in a business community. Such stability is considered under the conflict situations influence and supported by streamlining the corporate control distribution.

Keywords: joint-stock company, corporate conflict, corporate control, corporation, interests, corporate relations.